Nr. 82 Neue Jüdische Zeitung.

נייע יידישע צייטונג

דיא „נייע יידישע צייטונג" ערשיינט יעדען מאנטאג אונד דאנערסטאג.

פרענומעראציאנס-פרייז: נאנציעהריג 6 גולדען — האלביעהריג 3 גולדען — פיערטעליעהריג 1 גולדען 50 קרייצער.

דיא פרענומעראציאנס אינד אדרעסע ווענדען מאן צו: Schiffmannsgasse 6, Budapest.

פרענומעראציאנס-פרייז: נאנציעהריג 7 פל. — קר. האלביעהריג 3 „ 50 „ פיערטעליעהריג 1 „ 75 „

ב"ה בודאפעסט ו' מנחם אב שנת תרמ"ד לפ"ק. Budapest, Montag 28. Juli 1884.

צום תשעה באב.

דיא פרייערינסטען יעראינינסטע אין דער געשיכטע אונזערעס פאלקעס זינד אין דען מאנאטען תמוז אינד אב געשעהען. שאן בייא דער זיבען דערינג דיזר דיא זיינסטע האט זיך שבעה עשר בתמוז אלס אין אונגלינסטאן געצייגט: דיא קדם ענששאנדענען בונדעסטאפעלן וואורדען אין דיעזעם מאנאט געבראכען. אונד דאן האט דיעזען ברוך פעראלאמט? דער שרעקען אונזערעס נאסען לעהרער משה עזה אבער דיא עגמאטונג אונזערער מאטער, דיא נאכדעם אין מט גאנשליכען וואנדערן אום עגיפטען געפירט וואורדען, זא שנעלל אין דיא אלטע עגיפטישע גאטעגרייניגייא צוריקפאללען האנסען.

אן דיעזעם מאנאט אנגעטאן דיעזען דער בעלא-ענינג דאס קרבן תמיד נינט דאנערבאכט ווערדען. אן דיעזעם מאנאט דיזר פאן דען בא-בילאנישען קריעגעראשארען דיא מייערן ירושלים דורכבראכען וואורדען. זאמט דאס לעצטע פער-מהרידענינגסמעטער דער הייפטשטאדט פערגיסעט.

אן דיעזעם מאנאט האט דער נייגיעה אסטמים (עסטמאאס) —דיא אנטאבטס אין דער משנה נעגאנגען וורדד — דיא תורה אירע אפפענט-ליכעם פלאטצע אינס פייער ווערפען לאסען. אן דיעזעם מאנאט וואורדד אום מעטפעל דעם איינע איניגען נאסטעס אין נאטצנבלד איינ-געשטעללט. אונד פאן דיעזעם מאנאט אנגעפאנגען איינ עם אימסער פייערינער געוואורדען: הינגער, קראנקהייט אונד אנאיניגקייט אום אינגערן; שווערט אונד פייער פאן אימען! בין דיא לעצטע שווערד ערשיין, דיא דאס הייליגטהום דיא צייסטערט. דיא שווערט אין שווב אינד אשך אינד צערפיעל. אונד דך מיט דעם בלוט דער פייעסטער. דער שייאנט-לעכטען אונד נידריגער שלעכ מישען; וועדיענד פאר דען צערשטאר-רען שווערט הינדערט-ווענדיג נידערגעמעטצעלט וואורדען. אין מלי-נער רעסט אבער אין דיא פייערינג שקלאפעריי אנ-גערייבען וואורדד! — — —

זא אבער וויא דעם צערבראכען דער בונדעס-טאפעלן דיא נאכבסטע פערזיכטיגונג פאר אנגינג, זא ערזעהען ווי אין דען שטאר אדערדן דער בראנד דאס דיא עגמאטונג ישראלס אינע שרעקליכע וואי: דיא אינען בראכטען וואהל אפפער דאר, אבער אן אידערן הענדען קלעבטע מענשענבלוט, אדער אן אידערן הענדען וואר דאס אונערעכט ערוואר בענגע גוט פאן אר מען, וויסשווונג אונד וואוזן! דיא אנדערן וויעדער מאכטען דיא מאדען דער נייעבען אונד האמער מט. וועלכען זיא דיא רעכטע אונד דיא מאכט אידרעס פאלקעס אויסלעפערטען, אונד נור דאנן זיך יודען גאנטען. אדער וועניג-סטענס זא דאכטען, אלס אב דיא עס ווערען, ווענן דיא פאן דען פערטדען מאכטהאבערן אינע אנ-שטעללונג ערלאנגען וואללטען. דיא אידהנען ריי-מהדען אונד אנדערע פארטהיילע בראכטע נור הענינג נאב עס וויא דען פייערליך גזענגטען רב יוחנן בן זכאי, דער עס אויך בעווירקט, דאס דיא שטאדט נבנה. דאמאלס דער זיטז דער גזעזדרסען גערעכטעסטע. דיא אמטלע ר' נחליאלס פערשאנט, אונד פיר ר' צדוק — דער 40 יאהרע נעשאפטען האטטע — דאר נע נעטראגען וועדדע. ר' יוחנן האט עס איינגעזעהען. דאס ווענן אויך דאס בית המקדש צערשטארט. דאס פאלק אנגעגאנגען שאפט ווארגדרן אונד איבער דיא ערדע צערשטרייט וורדד. זא האנגען דיא דאך אין הייליגטהום מיט זיך

דיא סינגהאלעזען.

אים אסאינדישען מעערע דיענען איינע אינ-זעל. דיא מיילאן הייסט. דיא איינגעבארענן נענגנען זיא סינגהאלא. דאס איזט „דאס לאנד דעס וואהלבעזינדענס"

אונזערע נעשעצטען לעזער ווערדען דען נאמען מיילאן שאן נעהאר האבען. דענן אאן דאר קאסטע איינע נעשע האפפענאמטנג דער „זיילאן-קאפפע", אדך צימטס. פפעפפער, בוטשאללע, קא-קאנינסטע אונד פרעששטינג וועדדען אאן דאר נעבראכט.

מאן האנן זיך נינסט שאנערעס אונד פרוכט. באר ערעס דענגען. אלס דיעזע אינזעל. דיא צוואר אין דער הייסען צאנע דיענס. אבער דורך דיא שאטטענג וועלדער אונד פרישען וועווינדע מט רעגט. דאס לאנד דעס וואהלבעזינדענס הייסט. טאנג לאנג קאנן מאן אין דען אאלטענוועלדערן הערנס זאנגערן. אהנג אחד ענדע צו צו ערייבען, אונד אהנג אאן דער זאנגענהיצע צו ליידען. דיא ווילדען רובההרע דער הייסען לענדער פעהלען דארט. דאנגענן איזט דער דורך דיינע נעלעדרנקייט דעם מענשען זא נינטגליכע עלעפאנטע צו דרזנע.

דיא אדאיינוואהנער דער אינזעל, דיא סינג-האלעזען. דורך דער נראבסט שהיל דער בעפאל-קערונג. וועלכע העללברון, אליוזענפארבע אדער אך פאסט שווארץ זינד. דיא אינען שווארץ אונד ליכטענד: דאס האאר אן קאפפע אונד באר-אטע פעכשווארץ. לאנג אינד זיידענארטיג. דיא מענגער זינד שאן נעבוט. שלאנק: דיא פייער אין מאנכען נענגנדען אנבערראשענד שאן. זיא בעקלעגנען זיך צום בודהאיזמוס. דאס איזט דיא רעליגיאן דיא אס נאדדען פאן אינדיען פערבריטעט איזט אבער אויך אבער אינען נראבסט שהיל אזיענס. דיא רעל-גיאנסבוכער דער סינגהאלעזען זינד אין דער פאלי-שפראכע אבגעפאסט. דיא הייטע גירנענדס עפדר נעשפראכען ווירד. דיא סינגהאלעזען זעלבסט שפרעכען אדהיר איינענע שפראכע. דיא אבער שאן מט פרעמדען וואיסערן שפאריק פערמישט איזט. מט אינדישען אונד פארטוגאלישען. געשריב-בען ווירד דאס מט אינען אייגנשטאפ אויך דיא בלעטטער אינער אפלטט, וועלכע צו אינען בוכע צוזאמענגעהעפטעט ווערדען. זיא האבען בוכער אבער רעליגיאן, מאראל, מעדיצין, שפראכלעהרע אונד אסטראנאמיע. שאן פאר 2500 יאהרען וואר דיא אינזעל מיילאן אין אסטפלפלאטץ פאן קונסט, ווישענשאפט אונד רעליגיע פארבט. דאנאך איז הייפטאנדעפלאטץ. רייזענע רואינען צייגען נאך הייטע פאן דען נראסארטיגען בויטען. דיא הערר געשטאנדען.

דיא פרייערינגסטע יעראינינסטע אין דער געשיכטע אונזערעס פאלקעס זינד אין דען מאנא-טען תמוז אינד אב געשעהען. שאן בייא דער זיבען דערינג דיזר דיא זיינסטע האט זיך שבעה עשר בתמוז אלס אין אונגלינסטאן געצייגט: דיא קדם ענששאנדענען בונדעסטאפעלן וואורדען אין דיעזעם מאנאט געבראכען. אונד דאן האט דיעזען ברוך פעראלאמט? דער שרעקען אונזערעס נאסען לעהרער משה עזה אבער דיא עגמאטונג אונזער מאטער, דיא נאכדעם אין מט גאנשליכען וואנדערן אום עגיפטען געפירט וואורדען, זא שנעלל אין דיא אלטע עגיפטישע גאטעגרייניגייא צוריקפאללען האנסען.

אן דיעזעם מאנאט אנגעטאן דיעזען דער בעלא-ענינג דאס קרבן תמיד נינט דאנערבאכט ווערדען. אן דיעזעם מאנאט דיזר פאן דען בא-בילאנישען קריעגעראשארען דיא מייערן ירושלים דורכבראכען וואורדען. זאמט דאס לעצטע פער-מהרידענינגסמעטער דער הייפטשטאדט פערגיסעט.

אן דיעזעם מאנאט האט דער נייגיעה אסטמים (עסטמאאס) —דיא אנטאבטס אין דער משנה נעגאנגען וורדד — דיא תורה אירע אפפענט-ליכעם פלאטצע אינס פייער ווערפען לאסען. אן דיעזעם מאנאט וואורדד אום מעטפעל דעם איינע איניגען נאסטעס אין נאטצנבלד איינ-געשטעללט. אונד פאן דיעזעם מאנאט אנגעפאנגען איינ עם אימסער פייערינער געוואורדען: הינגער, קראנקהייט אונד אנאיניגקייט אום אינגערן; שווערט אונד פייער פאן אימען! בין דיא לעצטע שווערד ערשיין, דיא דאס הייליגטהום דיא צייסטערט. דיא שווערט אין שווב אינד אשך אינד צערפיעל. אונד דך מיט דעם בלוט דער פייעסטער. דער שייאנט-לעכטען אונד נידריגער שלעכ מישען; וועדיענד פאר דען צערשטאר-רען שווערט הינדערט-ווענדיג נידערגעמעטצעלט וואורדען. אין מלי-נער רעסט אבער אין דיא פרייערינג שקלאפעריי אנ-גערייבען וואורדד! — — —

זא אבער וויא דעם צערבראכען דער בונדעס-טאפעלן דיא נראבסט פערזיכטיגונג פאר אנגינג, זא ערזעהען ווי אין דען שטאר אדערדן דער בראנד דאס דיא עגמאטונג ישראלס אינע שרעקליכע וואי: דיא אינען בראכטען וואהל אפפער דאר, אבער אן אידערן הענדען וואר דאס אונערעכט ערוואר בענגע גוט פאן אר מען, וויסשווונג אונד וואוזן! דיא אנדערן וויעדער מאכטען דיא מאדען דער נייעבען אונד האמער מט. וועלכען זיא דיא רעכטע אונד דיא מאכט אידרעס פאלקעס אויסלעפערטען, אונד נור דאנן זיך יודען גאנטען. אדער וועניג-סטענס זא דאכטען, אלס אב דיא עס ווערען, ווענן דיא פאן דען פערטדען מאכטהאבערן אינע אנ-שטעללונג ערלאנגען וואללטען. דיא אהנגן ריי-מהדען אונד אנדערע פארטהיילע בראכטע נור הענינג נאב עס וויא דען פייעדליך גזענגטען רב יוחנן בן זכאי, דער עס אויך בעווירקט, דאס דיא שטאדט נבנה. דאמאלס דער זיטז דער גזעזדרסען גערעכטעסטע. דיא אמטלע ר' נחליאלס פערשאנט, אונד פיר ר' צדוק — דער 40 יאהרע געשאפטען האטטע — דאר נע נעטראגען וועדדע. ר' יוחנן האט עס איינגעזעהען. דאס ווענן אויך דאס בית המקדש צערשטארט. דאס פאלק אנגעגאנגען שאפט ווארגדרן אונד איבער דיא ערדע צערשטרייט וורדד. זא האנגען דיא דאך אין הייליגטהום מיט זיך

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

(שקאנדאל אין פרעסבורג.)

בעקאנטליך ערשיינט אין פרעסבורג דאס ווערעל-בלאטט איזאן שמאנים דיא „וועסטונגארישען נרענצבאטען." דיא פארייג וועבע וואר דאר אין דען זעהר בעליעבטעדער אפטקעל נעגען דען מחנה. מר-דיעקעל יאלה נעשאפדעל. וואיזה דיעזער דען ווידאקטער אייפפארדערטע אדם דען פער-הייסט פאן דען נראבארטיגען בויטען. דיא הערר געשטאנדען.

וואיזה ווער דיעזע שלעכטיגונג פאן סילאן אונד אהרען בעוואהנערן ברינגען? ווייל עצמן אייגע טיפפע דעיזעלבען אונטערעדהיגונ דעם אונטערע-נעדטעמס האנגעבען אויף אהרער רייטע דורך אייראאא. אים דעזענען מהיבראנארען זך זעהען לעסט. דיא סינגהאלעזען האבען אבערראל דאס גראבסטע אויפזעהען ערערעגט. דענן בין יעצט האט מאן אויסערהאלב אהרער לאנדעס נאך קיינען נעזעהען. אונד אויך אונדערע זעהנעסוחידיגקייטען האבען זיא מיטגעבראכט: 20 עלעפאנטן, פאן דער גראסע אייגנס קאלבעס אפאנגענער בין צו דען אויס-נעוואכסענען ריעזענסחיערן. דיא איינען באלקען פאן 500 קילא וויא איינען שפרעההאלס מט. דעם רייסטכל אייגענען אונד דאפאן טראגען. אונד דא-בייא זא פאללנאס דינד וויא אין אבנערטיטעטע פרדעל. פערנער 12 שפאר עצמן-רינדער. דיא קלי-נער וויא אונזערע אכסען זינד. אבער דבשיע, קלונע קאפפע האבען. דיעזע וואורדען אונז פאר-נעפרדהט אין וואנען נעשאפאנט, אדער בערישטען, וואבייא אין אויך דיא דאר-שטרענען ווערקסיע, וואפ-פען אונד אינגרייטונגען צו זעהען בעקאמטען.

דיא פרוכטפ בעשאפדט אוס 40 פערזאנען, מענגערן, וויבערן אונד קינדערן. דיא דנד אללע פיינדליכע, הייפערע מענשען. דיא מענגער ראא-נען דען אבערליב נאכט. מט וויסבלייבן נאלאד-פערלען פערשיגדט. וועלכע פאן עלעפאנטיב-שנאללען נעזאהלטען ווערדען; אום דיא לענדען אינען נרשטל. אונד אינען ראאהען ווידעדראך, זא פדהסען נינע פאן אדהנען אינען מאנע אדה, וואביא דא מט אינער טראסטל אונד פליגען נאלאקען אינע אה-ענגעדרייסענדע מזיק מאכטען.

אינער פאן אדהנען פאדזדערט זך אלס זעהר נעשיקטער מאשענשפעלער. אונדעם ער אין שטיק האלץ אין אין איא. דיעזעם אין אינען פאגעל אונד וויעדער צוריק פערוואנדעלטע. אין אונדערער איזט אין שלאנגענבעבעבערער — דעם אינע נראבע. נישטינע שלאנגע שאן אינען פינגער אב-נעבוסטען. דיא ער אבער דורך דינען בלוק. אונד דינע שטטסט זא בענדינס. דאכט ער דא דך וויא אין האלבאנד אום דען נאקען לענגס. אדער שטיק וויא אינע שאנגע מאכט. דיא פרייען. דיא פיר אדדע קינדער אינע נראבע צערטלכטיס ציינען, אינען אדהע נעשקליכקיט אום שטעגע-נלאפפעלן.

אויף אין ציבען וועגען דך דיא עלעפאנ-טען אויף דיא ערדע. אונד דיא סינגהאלעזען שטיע-קען דך אויף אדהנען נידער. וויא אויף אינען קאנא-פעע. דאס נאנצע אוס זא פערמארטע אונד אינ-שערקסאמס. דאס דיא מרזענדע. דיא בעזוכען זעהר בעפיעדינס דינד. ווער אבער דאבען אין דען ווילטענשאפפער אונד ריעפען ארם: „ברוך משנה הבריות!"

דיא נייע יידישע צייטונג ערשיינט יעדען מאנטאג אונד דאנערסטאג.

אינ יעדעראכטיאן אינד אדמינישטראציאן עפפענטליך זינד Schiffmannsgasse 6, Budapest.

פרענומעראציאנס-פרייז: נאנציעהריג 6 גולדען — האלביעהריג 3 גולדען — פיערטעליעהריג 1 גולדען 50 קרייצער.

פאן רונד 115 מיליאָנען גולדען. אין דער דיעסיעה ריגען נענערא־פערזאמפמונג שטאנד אויסער דען נעוואהנליכען וואהלען אוך דאס־עינע אייגנע אינגע־נעראל־דיעקטאָרס אם שעלעלע דעם אים דעצעמ־בער פ. י. פערשאַרבענען הערען אלעקסאנדער רישטער פאן דאנציאָג, אויף דער מאנעסאַרדנונג אונד וואורדע הערר הייגריך נ י מ א ן צום נע־נעראל־דירעקטאָר נעוועהלט. צום דירעקטאָר־מיטגלידע וואורדע הערר פיל בארון ראלל, צום רעוויזאָר הערר נעאָרג אבעאנדולי אונד ענדליך צום רעוויזאָר־שטעלל־פערטרעטער הערר עמיל גראף אלבערטי פאן פאָא וויעדער־נעוועהלט.

(חידה.) רעטהזעל.*)

1. דער אנפאנג דעם ווערקצייגעס, וואָס דיא וועלט ערשאפען וואָרדען איזט;
2. דאס הערען דעם מאנגעס, דער אונד דאס ווערכצייג געבראכט;
3. דיא צאהל דיא אים ווייגע אונד אים גע־הימניס לייגען;
4. דער אנפאנג פאן ער אונד זיא;
5. אונד 7 זינד דיא נאכפאָלגער פאן
8. וועלכעס דאס ערסטע איזט אונד אוך דאָר־נער מרעגט!

דאס נאנצע איזט דעם יאהרעס טרוי־ריגסטע צייט.

בין דער נאָל צרק קאָמטט אונד אונז בעפרייט? — —

* * *

איילאָזונג דעם רעטהזעלס אין נום 79.

בין המצרים.

בלקן, יוסף, נביא, הגר, משה, צפרדע, רבקה, יעקב, מרים.

ריכטיג געלאָזט פאן דען הערען:

מנחם צבי ראָזענבערג — פ. ראדאָי, איזיק נאָס, מיכאל דושינסקי — נאטענסקי, שמואל בנימין סגל לעפסלער, מנחם מלין, לאָפאלד פריעדמאן — פעסס, משה ליב כ"ץ — וויינזון, משה ליפמאן שטערן — פעשטין, נפתלי דעזין קוידע, שמואל סגל לעווי — מאָנאסלא, חיים יוסף נרינבוים — האָטסא, אברהם וועבער — קישקאָראָש, יוסף פישער — פרעסבורג, זאב וואָלף פינגל — דיאָנדיאָש, אברהם צבי ראָזענבערג, א. גאלדבערגער, פסח פעללנער.

*) דיא נאמען דער איינזענדער ריכטיגער לאָזונג ווערדען פערעפענטליכט ווערדען.

לאָטטא־ציעהונג פאם 23 יולי.

פיאם	17	39	17	25	62
לעמבערג	85	25	56	4	80
דרעסדענשטאדט	13	57	25	77	21

פערענטוואָרטליכער רעדאקטעור:

יקותיאל הלוי לעדערער.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

נעפרידע־נעשעפט. פאן ווייצען וואר־דען צוריקא 15000 מעצטער צו נאכפאָלגענדען פרייזע פעריקעס:

ווייצען, פהרים 3500 מעצטער־ 78·5 קיל 9·85 נולד. 100 מעצטער־ 79 קילא 9·80 נול. 200 מעצ־ 78 קילא 9·77 נולד 500 מעטער־עצטר־ 78 קילאָ־ 9·75 נולדען. 100 מעצ־ 77·7 9·70 נולדען.

קאָרן פאר־ 78·4 ק 9·51 פל. 100 מעצ־ 77·2 קילא 9·67 נולדען 150 מעטערעצטר־ 78·2 קילא 9·60 נולד.

ווייסגעזוטרעט 1450 מעצ־ 76 קילא 9·70 נולד. — גאבשקאָר 500 מעצ־ 76 ק 9·60 נולד. — גאנאטער 100 מעצ־ 77. ק 9·60 נול.

גאָרד־אונגאריש 300 מעטערעצטר־ 75·7 קילא 9·40 נולדען. (אללעס פר־ 3 מאנאטן).

הא ס ע ר (אלב) 7·80—8·12 נולד.

קו ק ו ר ו ץ 6·50 675 נול.

מאנטורז.

ביא דער בודאפעסטער אוטה. אר־טה. איזר. נעמינדע איזט דיא שטעללע איינעס טיכטיגען שיריח צבור, קוראָ, שוחט ובדק מומחה מיט איינעם עדרליכען געהאלט פאן 700 פל. עזיינטעלל איי־נער אויפבעפעיזונג פאן 100 פל מיט דעם 1. סעפ־טעמבער ל. י. צו בעזעטצען. בעזעדבער־. מיטסען איינע פאָרטרעפליך נעשלטע שיטעט אונד גרינדליכע קענטניס דער הבר־יאשיען שפא־כע בעזיטצען. פרעגר מסטען דיך דיעזע מיט קבלות פאן הערפאר־אנענדען איזט. ארטה. איזר. ראבבינערן אויסווייזען אונד צייגנישסע אבער אל־טער. פאמיליענשאנד אונד דיטשלר רעליגיאזעס פאר־לבען איינזענדען. נור דיא בר־יופבאנען ווערדען צום פראבע־פאָרטראנג צינעולאסען אונד דעזעל־בען דיא דייזעשעזען פערגיטעס. — אפפערטע בון לענגסטענס בז־ 10. אוגוסט ל י. אן דיא גע־מיינ־יע־קאנצליא אפנינאבעסע נ־ 1 צו ריכטען.

מאָזעס פייזינגער. פ־אזעס.

מצבות.

ארנאלד קאהנס

גראבשטיינלאגער בודאפעסט,

Waitzner-Boulevard Nr. 5.

(אז שבת אונד יום נעשפערט).

עמפפעהלט דך אללען יינען וועלכע דיא פרירינג פפלכם דעם גראבשטיינ־. ועטעמנס צו ערפיללען האבען.

ועדר שאנע גראבשטיינע אים מאר־מאָר אונד גראנים דנר אין גראסטער אויסואהל פאָראנ־. מהנו. כאָרדעלסטע גא־אווזונגען, ועדר שאנע שרייפטען מיט עכטער פערגאָלדונג ווערדען בעסטענס אויסגעפהרט.

אעטהערישע אלע.

עסטענגען, אעטהערס אונד פאָרלעדס עזר ריינינגע.

פאן אללען גיפטיגען נעטרענקען.

ווייא:

ליגערע. רום. שלוויאָוויץ טרעבער

איין פאלטעס וועגע אונד אפפאָראָטע.

עמפפעהלט דיא פאבריק דעס

ארנאלד וואטטעריך

בודאפעסט

מאבאקגאססע, וויס־א־ווים דעם אזר־ שטעטער פרעמדע ווינגעטער, קאָנט אונד אללע עזר ווינ־. פרעדעפפרינגען נאטענען אינזעראט. ראטע ווינגאר־בע, שולליע־אביע, ווינגעקוקס, הונדעבראנד, נו־. ציגרען, ווינגעשטיפ, קלעינגפאלוטע, עטע. עזר ווינגאבאלאנאיע.

נייא! ווייגפערטרענגקאמפאניציאָ

מאנופאקטאנגסבור אונד פרייזלאיסטע נאמען

דיא נייעסטע גרפינדונג

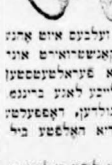

איזט דאס נאך פ־אפטאָר מאנאר אים אפטייקא נו־. פרי־בעסטע־יגע אלאקטרישע בריכבאנד פאן מאלליס־. צער, וואוהל פיר הערען אם פאר אוך פיר דאסען אונד קינדער, וועלכעס אים אנזע פרדערן אים ריינען נוטסי קענטלך קאנשטרואיר אונד האט דען צוזעץ, דאס. עס זעלבסט דיא פערלאנגטען בריכע אין קרעפטיגסטר צייט אים דיא גלייכע לאנג בייגען.

פרייזע: אינאנגאָ פאן 3—6 גולדען, דאָפפעלטע זאן 10—15 גולדען. פיר קינדער אום דיא האלבע בעל לינגע.

נראטס לאגער אין מוטפפר־שפ־יטעגן, ליפפ־אלפטען, בעפפ־אינלאנגן, נוטפ־שפ־יטפפען אונד אללע נוט־וואאר־נע־אר־טיקעל. — ביא בריכבאנדען נוטפפ אנזעגע בען אב דעפפט. לינקס אדער הארפפטה, זא אויך דיא לייבווייפ.

MORITZ POLITZER, k. k. Bandagist,
Budapest, Franz-Deákgasse.

דיא שענסטען

גאלדשטיקערייען

איף פרוכט אונד מאנטעל.

K. Grünwald

Budapest,

Landstrasse (Huszár'sches Haus).

עמפפעהלט זיך צו אונזערינגען אללער פאראָאָ־. מענדען

גאלד־קונסטשטיקערייען

וואוהל פיר פעסטעל נאך אלטען, אלס נאך נייען רשום, אונד בייטם רעסטען ווייס 37 יאהרען ער־. וואָרבענער וואהלפערדיענער רוף. ווייא אויך פיר דען עפפעל אן פעסט, ווייען מישקאלץ אונד פיר נאך מערערע נאָאָטן נעמינדען, צו אללגעמיינען צופרידענהייט איינגעפיהרט ארבייטען — דאס־. בער איינגעהענדע אנלייטונג — פיר אללעלע אינ־. בעסטן ווייסען־שאפטען.

ציינגנגען אין נאָאָטטער אויסוואהל לייגען. עור אייגנעם איזט.

9

איינע וואָהלטהאט

פיר יעדע אמאָלין איז איינע אייגענע אינגע־. נעהמאיזע אונד אויסגעזוכטע 5 אללאָאָ אים גע־בייט. יגר. מאן קאנן אללע אבטיזען ווייסגעטייא, דא־. מיט־קאָנטראָלע מאנטעל. אינר אלגע אמאיזע. דיזיגן אמאיזען פרייזען. אינר אלגע אמאיזע. מאנן זיך יעדע אמאָלין אויאאפפען, דא דיא יינגע־. נעהמאיזע אויך יעגע נייגיגע אנזאהלונגען פיר־. קיפפ ווערדען, דיר פייט בלייבט דיזיגלבע אינר. ווייד נגם ערזאהט. יעדע אוחר אוחר אם 1 יול. דיר צו צאהלען. דיזאיזעיגיגע מוזיר אויזאוגט. עמפהלט עס אוס דאהיר דיר אינגע אאמאָלין. דיא גלענגיגיגי

קאָנסעסיאָנען צו גראַבע געטראָגען. וואָ דער וו־צענעשאַפן דעם האהנגעשיקדענען איינע אַלכע ערגרייפענדע נאַכרעדע הויעלט. דאס אַלעס האָבען געריכט אונדרעדע דינד. אין אונזערע פאָן יודענהאס דורכדערקנסען צייט, מהוט איינע אַלכע גערעכטע אנערקענונג איינעם דאַסעלבן וואהל.

* (איין יודע געדעלט.) דער היזיגע שפּיטאַלסאַבריקאנט לינצער איזט פיר זיינע פּערדיענסטע, אים דיא הבונג דער פאַטער־לענדישן אינדוסטריע פאָן דיינער מאַיעסטעט דעם קאָניג אין דען אונגאַרישען אדעלשטאנד ערהאבען וואָרדען.

* (איינע אַלטע עראָיגנערונג.) אַלס אים יאהרע 1830 דיא אַלעריא אין איראָאַ זאָ פּאַרבאַבאַר וויטהעטע, האַטטע דער אַבערראַב־בינער פאָן אַפּאַזון, ר׳ משה נעגער צעל מיט דעם דאַרטיגען נעמיינדעפאָרשטאנדע זאָ פיעלע אונד וויידקומאַע פערפיגונגען נעראָפּפען. דאס פאָן דען 450 אין דער אַלעריא פערשטאָרבענען אינוואַלידען נור 24 יודען וואָרען. דער שאַדהזיפּטאַטע לאַב־טע דאס פאַרגעהען דעם רב דמנוח אונד דער יידישען נעמיינדע־פערטרעטונג ניכט נור מיט איי־נעם שייבען אין דאַזאַנדערן אין אַן איינעם בעריכטע אין דען דאַמאַליגען קאָניג פאָן פּרייסען, פּרינצרעגיר ווילהעלם. דער דער פאַטער דעם יעטציגען דייטשען קאַיזערס וואר, וואָרענ־דער קאָניג אין דען אַבערראַבינער אונד דיא נעמיינ־דעפּערטרעטער איין בעלעכונג. אונד דאַנכשייבען שיקטע. דיא רייבען האַטטען דאַמאַלס גלעד צוזאַמ־מענעשאַפטען וואָאָר דען אַרמען נעזונדע נאַר־רונגסמיטעל, קליידער אונד אַרצייטמיטטעל בע־שאַפען אונד קראַנקענזוערטער אנגעשטעלט וואָר־דען דען. — אויך אין דער נעגענוואַרט האַבען דער פאַריזער בּאַראָן דאַמבּשילד אונד דיא עדלע באַ־ראָנין דשעמס האַמבּשילד בעדיינענדע סוממען נאַך מאַרזיל נעשיקט פיר דיא דאַרטיגען קראַנקען: בני ישראל רחמנים!

* (ענגליש ערעגעפּרייס.) וויר קענען אונז נאַר קריגען בעריכט אַבען מאַ־בען. וויא נראָס דיא רעדעפּרייזיס אין ענגלאַנד איזט. אויף איינעם מהקאַטער אין לאָנדאָן האַט פאָלגענ־דעס געשעפּרעד שטאַטטגעפונדען: א. „וועגן דוא איינען דונד הטעטכס. וויא באַכטעטס דוא אידן נעגענען? ב׳מאָנאָפּאָלד (דיזראעלי)? — ב. „נ׳יין, דענן אַך ווייל ניכט דאס אנדענקען דעם נראָסען מאַנגעס פערדרייגען.״ — א. „בעליכטס ווידרעטס דוא אידן נלאדשטאָנ דייזן? — ב. „נ׳יין. דענן אַך מאַכטע ניכט נערן דען הונד ערגיעדרייגען? — דער פאַרפאַל מאַכטע ניכט נעטענגס אויסזעהען אונד דעם אין דער „נאַסע.״ פּז וואר איין אונדערפאַרטער פאַלל.

נאָך ניא דיזעדע דיא נעמיינדע בעשעפּטס האַטטע זיך איין ערגעליכער פאַלל ערייגנעט.

שטוטגען, איבערראַשונג צאָרן אונד נעפרייסונג לאָז מאַן פאָן אַלליען נעזיכטערן אין דער מענגערשול אונד אין דער וויבערשול.

צוואַר שטוקס מאַן איהר ניכט אין נעזיכט, וויא קרעפטל בעפיהלס האַטטע. אבער וואס מאַן פאָן איהר שפּראַך, דאס וואר נאַר וואָהל דיא עדעלזונג איהרער אונגלייכקאַיטיגונג, דאס מאַן איהר אונד איהרער שנור דיא יאהר פערשלעפען וועדרדע.

נור וועניגע וואָרען אינזיכטסאָלל נענוג זיך צו דאַנען, דאס דיא שווינגענטטטע דאָך דאַטער ניכט פער־אנטוואָרטליך וויא. וואס דיא שנור אויך פיר זינדען בע־נעקט: אנדערע וואָרען מינדער נאַכזיכטיג אונד מיינטען שפּרענגען אונד שאַרף. דיא וועלכען בן וועהל דענקען, אָב מאַן מיט זיא אייגער פערזאָן ניכט פערטיג ווערדען קאָנענטע; וועגן מאַן פון נור פרינסליך ווילל אונד דיא רעכטען מיט־טעל אנווענדטס.

איינע מיינונג, עס מיסטע מאַן ווייסע דער נעמיינדע נעגען דיא וואַכע שטוואַס נעפאַלען, דענן דיא וואַכע איז איין אנגאַנ, אונד מאַן מיסטע דאַרויף אכטונג נעבען, דאַסס דער אונטאַנ ניכט איינרייסט אונד זי׳טסטר אוס זיך נרייפט.

פיר דייטע איזט דיא דיא אינצינג, דיא זיך דערויס־נעטסט מאַן דעם נעזעטצטן אונד דערקאָמטסטן אנצאַווייסען: דולדע מאַן עס אבער אונד לאַסטע דער אנגלעגענהייט אונד זאָ ווייד זיך יוסאָפּנס ווייב דיא אונען אויס דעם קאָפּף דערוויס שטיקן, וועגן דיא אַלדע וויינע־ בעשטעגונג אונד דאַנן ווידרעד דיא זיך נעוויסס איין שייזעל אנטהון.

נאָך מאַנכע דייזלאַטס האַטטעלענע וואַרדען עי־מהיילס אונד נאָך מאַנכע וואַרדען פערזוכטען.

מאַן קאָם צו קיינעם נעשעלוסטס.

עס הערשטע איינע נראָסע אויסרעגונג אין דער „נאַסע.״ דאַנענען וואר עס אין קרעפטלס הויזע דאַהיס צוקומלד שטילל.

דיא מיסטען לייס האַטטען זיך צוריקגעהאַלטען אס שכח נאַכטטאַנג דעם יונגען הערפּאַאַרע דען אינליכען בעזוך אבצוטאַטטען; דאַריבער הערשטע פּעיטטטונג אס הויזע.

דיא מוטטער שפּראַך ניכטס אונד דיא אנדערן שווייגען.

נאַכדעם רב יחנן פרייבורגער וויעדער אין זיינע הייטאַס צוריקגעקעהרט וואר, בעגאַנען זיך דיא שפּעלגונג פיר פיר פּרוזאָנען, וועלכע היער דער קליינען הויזהאַלט בילדעטען — נעגענאַנדערער שטאַס שנפּאַר אויס־צופּרענגען.

יוסף׳ס מוטטער וואר איינע נוטט רעכטשאַפענע אונד פרומטע פרוי, לעעטערס וואר ניכט נור איהרע מוטענד, זאָנדערן אויך איהר פּערלער.

דיא קאָנענט נאַר ניכט בעגרייפען, וויא עס מעגליך דיא. האַט איין אנדערער אנדערס עטפּפּענדע, דענקע אונד האנדלע, אלס זיא עס טהאַט.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

* (דיא אנטיסעמיטישען אונרוהען אין זאַלא־ענגערסנ.) נעס־טערז אַם 8 אזהר דאס אורטהייל דער אנ־קלאָגטען אים שטראַפּראַעצטס וועגען דער זאַ־לא־ענגערסנער אנטסעמטישען אונרוהען אין אנ־וועזענהייט צאַהלרייכער בּוּבּלצירס. פאָן דען אנגעקלאָגטען וואורדע דרייאונדפיערציג שוד־דיג געשאָבען אונד פיראַנץ שרייבער צו דיבעגן אהרדע, שטעפאַן נעריענטשער צו פּינק אהרדע, קאָלאָמאַן אַט פיער וואַרטען צוכטהויז. פיל האַנאַמאַ אַט 15 מאַנאַטען אונד 8 פערזאַנען צו יץ איינעם אהרע קערקער פערארטהיילט. פאָן דען אבריינע אנגעקלאָגטען ערהיעלט הערוואהס נין מאַנאַטע: 5 ערהיעלטען יץ אכט מאַנאַטען, זעכס אנגעקלאָגטע שטראַפּט פאָן יץ זעכס מאַנאַטען, איינער אכט מאַנאַ, איינער דרייא מאַנאַ אונד שליעסליך איינער 2 מאַנאַטע נעפענגניסס. זעמטע־ליכע אנגעקלאָגטע — מיט איסנאַהמע פאָן צוויי־ען דערען איינער צו זעכס, דער אנדערע צו צוויי־א מאַנאַטען פערארטהיילט וואורדע — מעלדעטען נעגען דאס אורטהייל דיא בערוּפונג אַן. — דער שטאַטסאַנוואַלט אפעללירט נעגען דאס אורטהייל אַט לאַבסטן זעכסטליכער אנגעקלאָגטען. — אויך איינע דאָפּפּעלטע דורכזיכטיג דאס דאָרט שטאַטס־נעפונדען. עליזאַבעטה מאַיטיש, וועלכע מיט הילפע אהרדס נעלייטונג יאָאַנ שפּאַרקאַסע אונד עהעמאַנ ערמאָרדעט האַטטע. איזט דורך דען שטראַנג הינגעריכטעט וואָרדען. אַם פיצעטען אי־נגעבּיקע נאַך שויע דיא צוס אַפּגעלעגט: „עפּעטעס מין לעבען?״ — אויהר מטשולדיגער וואר צוערסט נעהאָרכט. מערקווירדיג איזט דאס אין דעם אנטסט־מיטישען נעסכע אין יידישער אויהראָקאַט דער פּר־טהיידיגער וואר. דער מאָדעראַטאָר דער פּרייס, דיא צוקונפט דעם קאָרפּער־דיזערטשען אנדערטהאַלב מינוטען אונד ערסט נאַך אַכטעהן מינוטען וואורדע פאָן עראַצעלטער זיטע דער אינטערטט דעם אַ־דעם קאָנטשאַטטס. — איינע שאַנע נעגענד דיא זאַלאַ!

* (מוזיק.) וויר ערהאַלטען אוס דער הילינען שטאַדט דאס נאַכשטעהענדע שרייבען צור פּערפּעפענטליכונג: „אַבצוואַר איין יעדער נייב לב אין איין יעדער קוויטטונג. וועלכע דער אהס נעגען איינע נדבה איבערטטטעלן. צור פּאַרזטס בעאַרבּאַרטטס וועדרד. דאס ער מיינעס אונבעאַנטטען אנדערוודטס. דיא נדבות וועלכע ער פּר אביוטי בולדונ שפּענדעט אדער זאַטטעלט. אדער עטוואַינע אנדערע נדבות איינהענדיגען זאָלד. נור אַן דיא־ענגענע שווחס וועלכע פּאָן אונזערע נעמיינדע נע־שיכט זינד. אונד אהרדע בעשטעטיגונג פּאָן רבותינו הגאונים הנשיאים מאונזוואר אונד פּרעסבורג הא־בען, אונד דאך וואר שטערערע מאל דער פּאַלל דאס בשוחס פּאָן אנדערע עמיינדע, אַסטערריך־אונגאַרן בעריכטס האבען, אונד טט אהרער זאַטטס־לונג בייטע בולדונ פּעיל, יעדהר פּיעל נעשאַדעט דאס, דענן בין ווער בּאָ. יא׳ שטיכ דבוהל עי־פּאַר־רען האבען אונד אַן אונזערע ברידער רעקלאַמאַר־טען, האבען דיא פּרעמדע שוחחס שאַן פּיעל נע־נאַטטעלט אונד זאַלייך דאַפּאָן. — יעצטע נאַכרעס אונד בעקאַנונט וואורדע, דאס דיא ספּרייטע עמיינ־דע בעהיק חברון ת״ו איינען נעווטסטען ר׳ חיים חסין אים אהרער מטטטע. נאָך אַסטערריך־אונגאַרן פּערזענדע וואַללען, אים אַאַן נרייב לב נעדר צו ערטטטעלן. אויף וועלכער אַרט אונד וויזע אידס געלייגנען ווירד. עגטטוועדער ד׳ אטות קרקע צו פּער־קיפען צום בויא פּיליגערהייזער אונד ד׳ נ׳. וויר דאַ־בען זאַלייך דאַנגעגען אין דיא ספּרייטע (דאס הייטט שפּאַנישע) רבנים אין חברון ת״ו פּראָטעסטירט אונד נלייכבען דאס דיא הערבען קוין שטאַנ נבול עובר דין יוערדען. דאך אבער אים גאַנץ פּערזי־כערס צו זיין, מאַכען וויר אינזערע ברידער אונ־דאַלטטעער אין אַסטערריך־אונגאַרן אויפּערק־זאַם. אים פּאָלע דאס דערזעלבע חסין אדער אין אנדערער דען פּלוזן אונזערער הייליגען תורה: „ארור משיג נבול רעהו״ נידט בעגאַבטטען ווירד. אונד נאָך אַסטערריך־אונגאַרן דייזען ווירד דענ־זעלבען מיט אַלדער שטרענגע אבצוטוייזען, אים נאָטהיגען פּאָלל אויך צו פּערפּאָלגען, אים חסון באַלוגען לאַרין יפּול מכלו. לקיים נשיות אדהס באַזיגע בוללונ. וועלכע נור אויף איירע מלדע אונד לייבע נעשטיטצט זינד. — האָפּענטליך וועדרדען אהיגע הייכרס אונזערע בטטטע נעוועהרדען. אים אל־לעס אבבעל פּאָן פּרעטטע שוחחס אבצוווענדען. אַסטערריכיש־אונגאַרישע עמיינדע אין ירושלים״. — פּאָן דערזעלבען נעמיינדע אין דער הייליגען שטאַדט נעהט אונז פּאָלגענדע ערקלעיטונג צו: „דער עהרווירדיגע רב הגאון דער קיק קאָלאָטטע, אין גאַליציען האַטטע דיא אבבהס נעראַהבט זיך אין ירושלים נידערצולאַכטען. אונד האַט צו דיעזטס צוועק עטוואס בעלד נעזאַמטטעלט. וואָפּיר ער זיך אין שטיק פּעלד אין דער קאָלאָניע פּחח תקוה קויפען לייס. דא נון דער אבינע רב מהיר הלל ליכטעטטטיין נ״י זיינען פּאָלאַן אַרפּנעגבען, זאָ האַט ער אונזערער עמיינדע דאס שטיק פּעלד צום נע־

* (דיא אנטיסעמיטישען אונרוהען אין זאַלא־ענגערסנ.) נעס־טערז אַם 8 אזהר דאס אורטהייל דער אנ־קלאָגטען אים שטראַפּראַעצטס וועגען דער זאַ־לא־ענגערסנער אנטסעמטישען אונרוהען אין אנ־וועזענהייט צאַהלרייכער בּוּבּלצירס. פאָן דען אנגעקלאָגטען וואורדע דרייאונדפיערציג שוד־דיג געשאָבען אונד פּראַנץ שרייבער צו דיבעגן אהרדע, שטעפאַן נעריענטשער צו פּינק אהרדע, קאָלאָמאַן אַט פיער וואַרטען צוכטהויז. פיל האַנאַמאַ אַט 15 מאַנאַטען אונד 8 פערזאַנען צו יץ איינעם אהרע קערקער פערארטהיילט. פאָן דען אבריינע אנגעקלאָגטען ערהיעלט הערוואהס נין מאַנאַטע: 5 ערהיעלטען יץ אכט מאַנאַטען, זעכס אנגעקלאָגטע שטראַפּט פאָן יץ זעכס מאַנאַטען, איינער אכט מאַנאַ, איינער דרייא מאַנאַ אונד שליעסליך איינער 2 מאַנאַטע נעפענגניסס. זעמטע־ליכע אנגעקלאָגטע — מיט איסנאַהמע פאָן צוויי־ען דערען איינער צו זעכס, דער אנדערע צו צוויי־א מאַנאַטען פערארטהיילט וואורדע — מעלדעטען נעגען דאס אורטהייל דיא בערוּפונג אַן. — דער שטאַטסאַנוואַלט אפעללירט נעגען דאס אורטהייל אַט לאַבסטן זעכסטליכער אנגעקלאָגטען. — אויך איינע דאָפּפּעלטע דורכזיכטיג דאס דאָרט שטאַטס־נעפונדען. עליזאַבעטה מאַיטיש, וועלכע מיט הילפע אהרדס נעלייטונג יאָאַנ שפּאַרקאַסע אונד עהעמאַנ ערמאָרדעט האַטטע. איזט דורך דען שטראַנג הינגעריכטעט וואָרדען. אַם פיצעטען אי־נגעבּיקע נאַך שויע דיא צוס אַפּגעלעגט: „עפּעטעס מין לעבען?״ — אויהר מטשולדיגער וואר צוערסט נעהאָרכט. מערקווירדיג איזט דאס אין דעם אנטסט־מיטישען נעסכע אין יידישער אויהראָקאַט דער פּר־טהיידיגער וואר. דער מאָדעראַטאָר דער פּרייס, דיא צוקונפט דעם קאָרפּער־דיזערטשען אנדערטהאַלב מינוטען אונד ערסט נאַך אַכטעהן מינוטען וואורדע פאָן עראַצעלטער זיטע דער אינטערטט דעם אַ־דעם קאָנטשאַטטס. דיא בּוּבּלצירס הינגען נאָך דרייטערעלעשטנדען אין דעם נאַלגען אונד וואורדען נאַך אַכטטאַג נאָך אַפּראַבטטער אבדוקא־צאַן בעשטאַטטס. — איינע שאַנע נעגענד דיא זאַלאַ!

* (מוזיק.) וויר ערהאַלטען אוס דער הילינען שטאַדט דאס נאַכשטעהענדע שרייבען צור פּערפּעפענטליכונג: „אַבצוואַר איין יעדער נייב לב אין איין יעדער קוויטטונג. וועלכע דער אהס נעגען איינע נדבה איבערטטטעלן. צור פּאַרזטס בעאַרבּאַרטטס וועדרד. דאס ער מיינעס אונבעאַנטטען אנדערוודטס. דיא נדבות וועלכע ער פּר אביוטי בולדונ שפּענדעט אדער זאַטטעלט. אדער עטוואַינע אנדערע נדבות איינהענדיגען זאָלד. נור אַן דיא־ענגענע שווחס וועלכע פּאָן אונזערע נעמיינדע נע־שיכט זינד. אונד אהרדע בעשטעטיגונג פּאָן רבותינו הגאונים הנשיאים מאונזוואר אונד פּרעסבורג הא־בען, אונד דאך וואר שטערערע מאל דער פּאַלל דאס בשוחס פּאָן אנדערע עמיינדע, אַסטערריך־אונגאַרן בעריכטס האבען, אונד טט אהרער זאַטטס־לונג בייטע בולדונ פּעיל, יעדהר פּיעל נעשאַדעט דאס, דענן בין ווער בּאָ. יא׳ שטיכ דבוהל עי־פּאַר־רען האבען אונד אַן אונזערע ברידער רעקלאַמאַר־טען, האבען דיא פּרעמדע שוחחס שאַן פּיעל נע־נאַטטעלט אונד זאַלייך דאַפּאָן. — יעצטע נאַכרעס אונד בעקאַנונט וואורדע, דאס דיא ספּרייטע עמיינ־דע בעהיק חברון ת״ו איינען נעווטסטען ר׳ חיים חסין אים אהרער מטטטע. נאָך אַסטערריך־אונגאַרן פּערזענדע וואַללען, אים אַאַן נרייב לב נעדר צו ערטטטעלן. אויף וועלכער אַרט אונד וויזע אידס געלייגנען ווירד. עגטטוועדער ד׳ אטות קרקע צו פּער־קיפען צום בויא פּיליגערהייזער אונד ד׳ נ׳. וויר דאַ־בען זאַלייך דאַנגעגען אין דיא ספּרייטע (דאס הייטט שפּאַנישע) רבנים אין חברון ת״ו פּראָטעסטירט אונד נלייכבען דאס דיא הערבען קוין שטאַנ נבול עובר דין יוערדען. דאך אבער אים גאַנץ פּערזי־כערס צו זיין, מאַכען וויר אינזערע ברידער אונ־דאַלטטעער אין אַסטערריך־אונגאַרן אויפּערק־זאַם. אים פּאָלע דאס דערזעלבע חסין אדער אין אנדערער דען פּלוזן אונזערער הייליגען תורה: „ארור משיג נבול רעהו״ נידט בעגאַבטטען ווירד. אונד נאָך אַסטערריך־אונגאַרן דייזען ווירד. דענ־זעלבען מיט אַלדער שטרענגע אבצוטוייזען, אים נאָטהיגען פּאָלל אויך צו פּערפּאָלגען, אים חסון באַלוגען לאַרין יפּול מכלו. לקיים נשיות אדהס באַזיגע בוללונ. וועלכע נור אויף איירע מלדע אונד לייבע נעשטיטצט זינד. — האָפּענטליך וועדרדען אהיגע הייכרס אונזערע בטטטע נעוועהרדען. אים אל־לעס אבבעל פּאָן פּרעטטע שוחחס אבצוווענדען. אַסטערריכיש־אונגאַרישע עמיינדע אין ירושלים״. — פּאָן דערזעלבען נעמיינדע אין דער הייליגען שטאַדט נעהט אונז פּאָלגענדע ערקלעיטונג צו: „דער עהרווירדיגע רב הגאון דער קיק קאָלאָטטע, אין גאַליציען האַטטע דיא אבבהס נעראַהבט זיך אין ירושלים נידערצולאַכטען. אונד האַט צו דיעזטס צוועק עטוואס בעלד נעזאַמטטעלט. וואָפּיר ער זיך אין שטיק פּעלד אין דער קאָלאָניע פּחח תקוה קויפען לייס. דא נון דער אבינע רב מהיר הלל ליכטעטטטיין נ״י זיינען פּאָלאַן אַרפּנעגבען, זאָ האַט ער אונזערער עמיינדע דאס שטיק פּעלד צום נע־

אונד זאָ ווירד זיך יוסאָפּנס ווייב דיא אונען אויס דעם קאָפּף דערוויס שטיקן, וועגן דיא אַלדע וויינע־ בעשטעגונג אונד דאַנן ווידרעד דיא זיך נעוויסס איין שייזעל אנטהון.

דיא מיסטען וואַרען פאָן דער נאָטהווענדיגקיט אינער מאַטרעגעל נעגען דאס מראַנען דער אינגען האַאַרע פאָלקאָמטען אינבעריינס, נור וואַרען דיא אנאַזינס אין דען מיסטען, וועלכע אנגעזאַגטערגס ווערדען זאָלדען.

דער אינע זאַגטע, עס זאָלד זיך מאַרגען אַט זאַנ־אַט אין אַלדער פרייה „קהל״ זאַמטען, אונד אַלד דיא זאַכע פאַרגעהען. מאַן זאָלד בעשליעסען, דאס קיין פּער־זייאַהרטס ווייב מיט אינגענס האַנזר דיא שווערלעד דער שול אבגעהעטען דאַרף.

דאַרויף ערוויגערטס מאַן, דאס דיעזע מאַטרעגעל ניכטס וועדטה זייא: דענן וויינן אין ווייב אינגאַ׳ זאָ שלעכט אויס. דיא אינגענען דאאַר צו מראַנען, זאָ ווירד זיא דיך אויך ניכטס דאַרוים מאַכען, וועגן דיא ניכטס אין שול נעהען דאַרוים, דיא ווירד נאָך מראַה זיין, אינע אויסרעד צו האַבען, דאס דיא ניכטס אין שול צו נעהען ברויכט. אונד ווירד דיך דאַרוים אינער דער בעשלוס נור לוסטיג מאַכען.

אין אנדערער מאַכטע אונדערער דיא אינוועניגונג, דאס „קהל״ קיין רעכט האַבע צו אַזכען דער רעליגיאָן אינגען בעשלוסס צו מאַכטסן, עס וויא דיעס דאס רעבּבינערס אונד דעראַהאַלב שלוגן ער פאַר, מאַן מאָגע צום רעבּבינער שיקען אונד אויך דאַזען בעשטטטען, אינער דאס מראַנען דער אינגענען דאאַר אין שול אין „רשה״ צו האַלטען, דאס ווירדע פּעהר נעסצען, דענן דיא נאַנצע וועלט ווירד ווייסטען, אויף וועס עס נעס נעצ אויס, ווי דאס אַלעס אין אַנדערן אַרטען אין דער אַן דער „נאַסע.״ עס וואר אין אונזערער פאַלל.

נאָך ניא דיזעדע דיא עמיינדע בעשטעהט האַטטע זיך איין ערגעליכער פאַלל ערייגנעט.

שטוטגען, איבערראַשונג צאָרן אונד נעפרייסונג לאָז מאַן פאָן אַלליען נעזיכטערן אין דער מענגערשול אונד אין דער וויבערשול.

צוואַר שטוקס מאַן איהר ניכט אין נעזיכט, וויא קרעפטל בעפיהלס האַטטע. אבער וואס מאַן פאָן איהר שפּראַך, דאס וואר נאַר וואָהל דיא עדעלזונג איהרער אונגלייכקאַיטיגונג, דאס מאַן איהר אונד איהרער שנור דיא יאהר פערשלעפען וועדרדע.

נור וועניגע וואַרען אינזיכטסאָלל נענוג זיך צו דאַנען, דאס דיא שווינגענטטטע דאָך דאַטער ניכט פער־אנטוואָרטליך וויא. וואס דיא שנור אויך פיר זינדען בע־נעקט: אנדערע וואַרען מינדער נאַכזיכטיג אונד מיינטען שפּרענגען אונד שאַרף. דיא וועלכען בן וועהל דענקען, אָב מאַן מיט זיא אייגער פערזאָן ניכט פערטיג ווערדען קאָנענטע; וועגן מאַן פון נור פרינסליך ווילל אונד דיא רעכטען מיט־טעל אנווענדטס.

איינע מיינונג, עס מיסטע מאַן ווייסע דער נעמיינדע נעגען דיא וואַכע שטוואַס נעפאַלען, דענן דיא וואַכע איז איין אנגאַנ, אונד מאַן מיסטע דאַרויף אכטונג נעבען, דאַסס דער אונטאַנ ניכט איינרייסט אונד זי׳טסטר אוס זיך נרייפט.

פיר דייטע איזט דיא דיא אינצינג, דיא זיך דערויס־נעטסט מאַן דעם נעזעטצטן אונד דערקאָמטסטן אנצאַווייסען: דולדע מאַן עס אבער אונד לאַסטע דער אנגלעגענהייט

פאסטער צו נעמען, דער עס אבער נים מחאם. וואלף זאגט נון דעם רעראקטער אלעלרליא שאנדיטשן, דיא ער זיך נים אויף דען הויז שטקה. מטשוואך ערשיען דער רעדאקטער אים קאפסט. דייזע מט איינער הונדסטיטשע אונד פארדרעט דען דירעקטאר וואלף אויף. דיא בעלייריונג צו וידערריופען, דאך וואלטשע דיעזע נים. אלס דער ראטע ציטונגסשרייבער נון דיא פיטשע אויפמאך, וואורדע ער אונד זיין מטארבייטער פאן דען נעסטפן מכטיג דורכגעפרעלט אונד הניס. נעוואפען. דיא פארטזעטצונג פאלגט בים בע. צירקסערביכ.

* (דער נייעסטע דיטעללע מארד.) אין דער אזאמבלאנד מרקיא, אין דער נעפינדע נאזיט, ערשיען אין זאנענאנגטער שליח, דער פיר דיא ארמען אים הייליגען לאנדע מולדע נאכגען אמסטערן וואלכטע. דיא אבער אינטערדיעזטע מטפעל זעהר פיעלע בעטרעגער הערומריוזען. זא דאס דיא דארט צו איינער לאנדפלאגע געוואردען זינד. אונד דיעזער באאט זיך נים מט גלויבווירדיגען שריפטען אומריזען קאנטע. זא וואורדע ער מט זיינעם געזוכע אבגעוויזען. אום זיך צו אבגעפרבייטעטע ער אין דער שאדט דאס נים. דאס דיא יודען אין גריכישעם מעדבנע געאפנגען נעגאפטען העפטען, אום עס צו רישוללען צוטעקען צו שלאכטען. דא אבער דיא מרקישען בעהארדען נים זא לייכטגלייביג זינד, אונד קיינען באיי מט דער אנטערזוכונג בעטרוטען, זא וואורדע דער זובערע שליח צוגטטעגעגעאקט. אונד אין דאס געפענגניס נאך קאנסטאנטינאפעל געשיקט. וזא ער זיינע נידערטרעכטיגע פערלייטונג דען „באטעגלאהן" ערהאלטען וזורד. — דיא רעכט האט אלזא אן אפטערריכטיג. אונגארישע געטיכט מט ירושלים מט דער אט שלוסטפ אנזוערעם בלאט. טעם נעבראכטען וזארנונג פאר שליחים!

* (קאלאנע בית לחם יהודא.) נעגען 20 פאמיליען דער אומגעוואנדרטען רוסטען האבען אין נאדראפטריכא אייגע קאלאנע געגריי. דעט, אונד אידער דען נאמען בית לחם יהודא גע. נעבען. מאן שריבט נון פאן דארט: דיא מאלאיע נעפרייהט אויס בעסטע. איין טהיל דעם נאכטס באדענט, דען זא ע״וואכען האט. איזט אים וים. טעם לאנדע אין איינען פ״ה־סבארען לאנדשטריך פערוואנדעלט וזארדען, וזא געפריידיג. נעטיגע אונד נאדטען דען ארבייטען דער קאלאניסטען לאנען אונד פ״ה־ידע נעזונדהייט, דיא זיכר אללע אקרבייט. אבצוארבייד זיך נור וזענגע פאן אידען פ״ה־ידער מט לאנדווירטשאפט בעשעפטיגט האבען. זיא לעבען

פאלליעטאן.

דיא נייע מאדע.

(ה-5 פארטזעטצונג.)

„וזיא קאמסט איינם צום אנדערן?" פראגטע רב יחזקן. „פאלל אויף דען רוקען, שלאג דיר איין ארט דעיינס". דאס בילד אזיס שטאנד אנדערטס אונד דיא איינגע האאר אזיס שטאנד אנדערטס. אין האבע אויך שאן ערקלערט, וזיא אין מיך אין דיא זאכע פערהאלט. וזיזיר מיינע פאר. פער אין פרעמד אייגע נטשיללין פראגען, אין האב נים דאנגעגן, וזיזלל זיא אבער נים. מיינשטוגען, אזיס מיר אויך רעכט. דאס אזיס שטאנד, וזאס זיא אים זיך ולבנער אויסמאכען מוסט, אין מיש מיך אין דיא וזייבער זאכען נים הייניין.

„וזיזיר וזאכען!" דאנט אזיהר" עטשנגעגעט קרעטעל. „נון דאס אזיס רעכט. דאס הייסט וזיזיגנסטענס נעדרעט וזיזיא אין מענש; זא וזיזרדיג אין וזיזיבער דאס אזיגנער אונד נאנזע אין לייב אויסמאכען. דריבען בייא אין האבע אין נאכגעגעבען. וזארום? זיזיל אין דיא האבצייט נים האב פערוויסטען וזאלכלע. יעצט אבער מוס דאס אנדערטס וזיזר. דאס שווער אין דא בייא מין נעזונד. זיא מוס זיך פאר שבת נאך דיא האארע אבשניידען לאסטען, פדער אין לאס זיא אם שבת נאר נים אין שול נעהן. אין לאסט דיא נים הייגין נעהן, וזיזיא אין לעבין מאדעל. דאס מאן מיר אזיהר אין דער נאנצען נאסטע קלקען אזיס נע-

אין פרייהיט אונד בעזיטצען אידר אינענעם הויז אונד פערד. וזעהרענר דיא וזאלכטטיגען פערינע פיר סינאגאגע. שולע, לעהרער, ארצט נעזאנגט זיזר ן. זאלכע קלאגען נון מרקיריע אין קאסטע אמעריקא מ״ה־ס זיא וזעדער שפאסט נאך פער. פאלגונג איזה־ם גלוביגעם האלבער. לייזדער נעדיי. הען דיא אנזיערלונגען דער רומענישען יודען אין ארץ ישראל וזיזיט וזענינער. וזיזיל דארט דער באדען וזענינער פ״ה־טבמאר, אונד „הפעלים עצלים" דיא אריטער עטוואס שיא יינר. דיא הערערען באראן ראטשילד אונד הירש אונטערשטטצונג אבער נור דיאיינינגען, דיא זיך וזיר־קלין דעם אקרביא ווידמען.

* (דיא כאלערא אונד דיא יודען.) אים יודען פאן פראנקריך וזיא דיא כאלערא הערשט, האבען דיא גראסטע ערצטע אונד אערשטע אידרע שטיר ען יעמאם. וזאס דיא אזיזאכע דער זייכע דיא, אונד וזיא דיא אזיפעהאל-טען וזערדען קאנטע. דער בערלינער בעריהמטע דר. קאך האט עטטדרקט, דאס דיא קראנקען אין אזהרהם אנגנדר באציליגן אדער מיקראבען האבען, דאס זיגר טלליאנען קליינער מהירבען. דיא נור מט דען שטערקסטען פערנאפטיגנסגלטגזטגרן גנזעהנען הערדען קאנגען. וזיא זא דיעזע אבער אין מעגליכע קראפטער הייזינגראאהמען. אזיס נכם צו פינדען. דא זיא וזעדער אין דער וזיס. נאך אים וזאסטער זין זאללען. קאך בעהאנדעלט דאס דיא פראקנריהיט זיא טארטע. דער פראנצאזישע אפטאר אפטאר וזיזל וזעדער פיכטגקיט דא. נעגען אנזוזיערען. נון קאפסט אין דיא דאזיגע אונד אגוס, דיא האבען בוידע אנזערבט. ערדיך האבען 5 דער נראפטען פ״ה־אפטפראנן וזיזענס אינגען. שאנדען. דאס מאן בין יעצט נאך נכט וזיזיס. וזאס דאס יוזגען דער באלערא אזיס. אים הערגען בלאס-טע. „דיעטערטעטע שרייבט נון אין אי״פ־זיטגער מאגן אנגענדעט:. „וזיר זנהען. דאס וזאזאל ביא דער באלערא, אלס ביא אנדערן קראנקהייטען פאן דען יודען דיא וזענגסטען אפטער פאללען. וזאס מאג וזאהל דיא אזהאכע זין? זיר פון פיל. לייכט דיא מאגאזשען שפייזען וזעטצטע. וזיעלכע דיא יודען האלטען? דען יודען אזיס דער נענגס דעם שווייגענגלייזשעם פערבאטען. אונד דרבטיג זינד דורך דיעזעס פלייש — אין וזעלכעם מאן וזיך אבלכע מלייגע מהירבען. דיא שריבגען ענטשעדטע האט — פ״ה־ארבארע קראנקהייטען ענטשטאנדען. דען יודען אזיס דער נעגנס דעם בלוטעס שטרענגע פערבאטען. פללילנס האט מאגיס דאס בלוט דא. דים פערבאטען. וזיזיל מט אזהס דיא באציליגן אין

נכם הייגיגשטיין אונד פערשלטען זזלל. אונד דיעטה וזיזיל אכטס דאס. וזענן אכטס לידידן מאגס!"

„הערס צו, וזאס איך אייך זאגען וזיזיל". בענגאן יעצט רב יוחנן פ״ה־ווינער שטאנס נעראגענער. „איך האבע נעזאגט, איך מיש מיך אין דיא וזייבערזאכען נים הייגין. אונד דאס אזיס אויך ריכטיג. אבער איך קאנן אויך נים דולדען. דאס אזיהר בין איך מיינע מאכטער אייגענר שטאנס אייגען צוזאגט אזיסאכטס. דאס נעהט נכם, נעזאללט לידיד איך וזיזיזדער נכם אונד אזיהר האבט אזיך אין אזיהרע האארע עבען וזיא וזענינע הייגינע מישען וזיא אזיך."

„וזיא הייסט, אין האב מיך נכם הייגינעטמישען?" אנטט קרעטעל צאגרנט.

„שטאם, נור שטאם. לאסט מיך נור אויסרעדען. דא וזיעדרען וזיזר הערל הערבייגען?" אזיהר קאנגט אללע מטטטעל אין נוזטען אונטערגען, אזיהר קאנגט אזיהר צוזיעדרען אין נוטען זין פ״ה־ען אזיהר וזאללט. מהוס דאס אזיהר אזיעדרען פאללען, נוט, וזענן אבער נים. נכם אזיהר אזיעדרען אונד לאסט דיא נעהן. דיזר אזיהר אבער דא דאמטס נכם אין־פערשטאנדען, זא וזיזיזר מיין הערל צו נוטען וזיזעדרען מט מיר הייסטאהרן. אזיך נעהטט דא מיט. אונד וזיא דיא בין יעטצט נכם צוטיפל נעזיטצען אזיזס. דא וזיזיזר דיא וזיזי-מיר אזיך צו פיעל זין."

„וזארום האבט אזיהר דאס נכם פאר דער חוטה נעזאגט?"

„וזארום? דאס וזרלל אזיך אזיך דאנגען. וזיזיל אזיך נעמיגס האבע, וזענן דיא האבצייט אינמאטל אין נוטען דאך אבריבר זין, וזענדדס אזיהר פערשאנד אזיהרטמיג אונד אינוזטס נעזוזיינגען אונד וזערדעט אין וזארט מט

אייך רעדען לאסטט. נון וזיזעדריהאל אזיך עס נאך אינמאל אונד בעזאגדעדס דיר יוסף דאנט אזיך עס. דיא בינט מיין אזיהדס בין הונדערט יאהר, אונד רחל אזיזס דיין וזייב אזיהר וזייזיא האבט אזיהר אזיהר אזיהר אזיזיא אזיזדעדט אזיך אזיטטער אזיאנדער שאן פערשענדערנען. וזיא אזיזיר אלס אזיך האבט, דאס מיינע מאכטער אזיזאגט אזיזיר אזיזיר אונד אזיזיר אזיזיר אזיזיר